

érmességét levetkőzve, a naturalizmuson át, élete végső szakaszában a legszigorúbb synthesisig érkezett el. Utolsó művei az intellektuális alapon álló érzelmi, gondolati és formai összefogottság tökéletes példái s átmenetet képeznek a ma művészetéhez. Fejlődésének útját nem értik azok, akik benne csak a naturalizmus irányának reprezentánsát látják. A kiállításban levő, különböző időből származó rajzai jól képviselik Ferenczyt és fogalmat adnak nagy művészi kultúrájáról is.

A kiállítás utolsó szakasza a fiatalokat illeti. A kiállított anyag azonban nem mutatja meg sem azt, hogy a rajzművészet mily kiváló képviselőkre talált a fiatal generáció számos tagjában, sem azt, hogy mi figyelemreméltót vásárolt a múzeum e művészek terméséből. Ennek magyarázata abban rejlik, hogy az újabb magyar rajzokból szerzett anyag az Új Magyar Képtár egyik külön termében nyert elhe-

lyezést. Egy kis választék a modern grafikából kárpótolt ezért a hiányért. Hiszen grafikai művészetünk az utolsó évtizedben váratlan és örvendetes módon fellendült s tartalom és technika szempontjából valóban kifogástalan lapokat hozott létre. Elég Fáy Dezső, Szőnyi István, Aba-Novák, Komjáti stb., stb. fametszeteire és rézkarcaira utalnom.

A kiállítás külön szekrényét a vázlatkönyvek nagy tömege borítja el, pedig ez a szerzett anyagnak csak töredéke. Csupán Mednyánszkytól 188 vázlatkönyv és napló került a gyűjteménybe (özv. dr. Hisz Sándorné úrnó ajándékai), Szinyei Merse Páltól 13. Nagyon fontos Gyárfás Jenő vázlatkönyve a Tetemrehívás idejéből való rajzokkal, Munkácsyié, Madarász Viktoré stb. Jelentékeny gyarapodást jelentenek a Múzeumnak eddig is nagy kincseket őrző vázlatkönyvgyűjteménye számára. *Hoffmann Edith.*

Zenei szemle.

Jan Kiepura, a világhírű lengyel tenorista, az idén Puccini «Turandot» c. parádés, nagy operájában vendégszerepelt. Nem hiában áhitoznak az operai igazgatók ma egy új Puccini után. Minden kritika dacára, amely a tömegizlésre számító hatáskeresése miatt talán méltán illetve az olasz mestert, nem egyhamar találni még egy ilyen vérbeli színpadi muzsikust. A fény és árnyék harmonikus elosztásával felépített kitűnő szöveg (Adami-Simoni) is hozzájárult, hogy ez az utolsó műve is azok közé az operák közé tartozik, ahol a vendégszereplő művész biztos sikerre és teli nézőtérre számíthat. Kiepura nemcsak szárnyaló, fényes, hajlékony tenorjával, de művészi alakításával is megérdemelte nagy sikerét. Utóbbi fénypontja volt a hármas rejtvény jelenete. Turandot kérdésszerűen feltörő motivuma szinte

hisztériás drámaiságával már eleve a megfjethetetlenségre, az örökké kérdésmaradásra van beállítva. Háromszor csattan fel a motívum. Utána lélegzetfójtó csend: a hallgató együtt keres, izgul, találgat a herceggel. Kiepura hatalmas fokozással és lendületekkel építette fel e feszültség feloldását. A végső győzelemben a diadalittas férfi benső tűztől fűtött, újongó kitorése elementáris erővel hangzott fel érces fényű tenorján «Turandot!» Ebben a névben csakugyan benne volt a rejtvény végső kulcsa, a kérdés nyugvópontra hanyatlása, a jégnek a tűzben való elolvadása. A harmadik felvonás áriájának meleg líráját, érzéki tónusát is a kifejezés olyan őszinte melegségével hozta érvényre, amely sohasem téveszti el hatását. Hallgatósága egy szép és meleg este emlékét vihette magával.

A legutóbbi hangversenyek nemcsak külsőleg, de a teljesítményekben is némi nyári lanyhaságot mutattak. *Jean Marie Darre*, a fiatal francia zongoraművész azert még elég szép számban vonzotta híveit zenekari hangversenyének meghallgatására. — A magyar zongorások közül nem egy akad, aki semmiben sem marad mlle Darré képességei mögött, de hiába a francia pianisztikus iskola híve, a művész kedves egyénisége mégis csak egy «plus» a tömeg szemében. Dacára kitűnő formaérzékének, világos, rendkívül értelmes előadásának Mozart d-moll zongoraversenyével még sem tudott hatást kelteni. Annál nagyobb volt a sikere *Járay István* zongoraversenyében. Pompás temperamentuma, virtuoz zongoratudása itt teljes mértékben érvényesülhetett. Az Eszterházy Pál hercegnek ajánlott mű egyike a leghálásabb és leghatásosabb magyar zongoraversenyeknek. Formája világos, áttekinthető, a hangszernek romantikus értelemben vett minden szín és technikai lehetőségeit kikapózó briliáns lendülete egy pillanatra sem lankad. A műsor utolsó számának *Saint-Saëns V.* zongoraversenyének tartalmi ürességét sem az «exotikus» hangfestések, sem a bravuros előadás nem takarhatta.

*

Kresz Géza és felesége, *Drewett Nóra* együttes szonátaestét rendeztek. *Kresz* nyolc éve él Kanadában, Torontó városában, ahonnan évente amerikai és európai hangversenykörútra indul. Az új világ polgáraiban megvan a friss, érdeklődő, fogékony szellem a komoly zeneművészek befogadására, de kultúrájuk újkeletúsége már magával hozza ezen a téren is a nagy ki egyenlítetlenségeket, az értékelés naív ingadozását, amely a legértékesebb mellett a legselejtesebbnek is talajt nyújt. Ami pedig az igazi művészetet illeti, még mindig európai importra

szorulnak. *Kresz Géza* is egyike azoknak, akik európai kultúrájukkal szerznek elismerést a magyar névnek. Amerika egyik legkitűnőbb quartettjének, a «Hart House»-quartettnak első hegedűse, amely 1924-ben privát alapítványból alakult. Több száz hangversenyt adott már ez a quartett az Egyesült Államok városaiban, ahol műsoraikon magyar nevek (*Bartók*, *Dohnányi* stb.) is sűrűn szerepelnek. Egyes zenetanfolyamok, iskolák, collegek, hatalmas áruházak szerződtetik őket egy-egy tanulságos, komoly műsor eljátszására. Az amerikai tehát szívesen áldoz zenei célokra, de főképp a virtuozitást méltányolja: a tömegekre ható tökéletes technikát és szép tónust. A kifinomodott kultúrát igénylő stílusérzék, benső értékeket már kevésbé tudja értékelni. *Kresz Géza* jelen hangversenyével is bebizonyította, hogy ezen a téren kevés versenytársa akadhat Amerikában. *Beethoven c-moll*, *Brahms S-dur* szonátájának, de különösen *Frunch Cezar A-dur* szonátájának kitűnő interpretálása nagy élvezetet nyújtott hallgató-ságának. *Isaye*, a mostanában elhunyt világhírű belga hegedűművész emlékére a hálás tanítvány szólóhegedűre írt, érdekes balladáját adta elő. *Drewett Nóra*, a neves zongoraművész konzzenálisan játszotta a művet zongoraszólamán.

*

A Budapesti Ének és Zenekar egyesület olyan magas színvonalú előadásban mutatta be *Händel «Eszter»* c. gyönyörű oratóriumát, amilyenre a külföld legelső hasonló egyesületei is büszkék lehetnének. *Händel* hatalmas kórusai valósággal az élmény erejével hatottak. Benne él ezekben a kórusokban egy nagy közösség minden gyásza, szenvedése, öröme, felmagasztosulása s talán éppen ezért sohasem állottak oly közel az emberek szívéhez, mint ma. Inkább a zárt, komolyan súlyos akkordtömbökre épülő karstílust mu-

tatják, amely különösen az egyes szakaszokat lezáró együttesekben extatikus erejével megrázó hatású. A szólórészek közül a szoprán szólamaiból (*Sándor Erzsi*) plasztikus erővel bontakozik ki a szelíd, passzív asszonyból a népét megmentő hősnővé emelkedő Eszter alakja. Az alt szólóban, a halálra ítélt zsidó nép sorsán kesergő panaszokban, szavakkal alig leírható szépségek rejlenek. Ilyen tökéletes zenével szemben az ember úgy érzi, mintha természetfölötti kinyilatkoztatásban, valami rejtelmes világerő szemléletében volna része, amely az

emberi lét legbensejét tárja fel. *Basili-des Mária* ihletett éneke fejedelmi ajándék volt, amilyent csak a művészet kiválasztott papnői tudnak nyujtani.

Külön említést érdemel *Ádám Jenő* karnagy őszinte lelkesedéssel, nagy lelkiismeretességgel és tudással végzett munkája. A kórusok szólamvezetésének tisztaságán, erőmegosztásán, nagyszerű összefogásán meglátszott, hogy a rokális stílus kitűnő ismerője a vezető, aki tisztában van az emberi hang minden technikai és kifejezési lehetőségeivel. *Prahács Margit.*

A NAPKELET minden közleményeért írója felel.

A folyóirat szerkesztője: TORMAY CECILE. Helyettes szerkesztője: HARTMANN JÁNOS.

A kiadásért felelős: HEGEDŰS ISTVÁN.

Stephaneum nyomda r. t. — Nyomdaigazgató: KOHL FERENC.